

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ευριπίδη, «Ελένη», Πάροδος: στ. 192 - 436

Τίτλος:

«Συν-ομιλώντας με την Πάροδο

στην *Ελένη* του Ευριπίδη»

Συγγραφή: ΒΑΓΙΑ ΖΗΚΑ

Εφαρμογή: ΒΑΓΙΑ ΖΗΚΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Συν-ομιλώντας με την Πάροδο στην «Ελένη» του Ευριπίδη

Εφαρμογή σεναρίου

Βάγια Ζήκα

Δημιουργία σεναρίου

Βάγια Ζήκα

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Τάξη

Γ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Πέπλου

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ευριπίδης «Ελένη»: Πάροδος, στ. 192- 436

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Εικαστικά

Θεατρολογία

Μουσική

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές Εργασίες – Project

Θεατρική Αγωγή

Πολιτιστικά προγράμματα

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων,

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης ή Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για τον δάσκαλο:

Προϋποτίθεται η διδασκαλία της Παρόδου στα βασικά της σημεία (συνοπτικά). Επειδή πρόκειται για σενάριο που δεν ακολουθεί «στενά» τη λογική του σχολικού βιβλίου, ο διδάσκων που θα επιχειρήσει να το εφαρμόσει στην τάξη του πρέπει να είναι προετοιμασμένος για πιο δημιουργική διδασκαλία, η οποία θα αξιοποιεί πολλές όψεις του δυναμικού των μαθητών. Ο «διδασκτικός θόρυβος» εντός του εργαστηρίου είναι αναμενόμενος. Οφείλει, τέλος, και ο ίδιος ο διδάσκων να είναι εξοικειωμένος με τη χρήση λογισμικού επεξεργασίας βίντεο, ήχου, εικόνας, με την αξιοποίηση των συνεργατικών εγγράφων Google και γενικά με την αξιοποίηση όλων των εργαλείων που προτείνονται στο σενάριο.

Για τον μαθητή:

Εξοικείωση των μαθητών με την εργασία σε ομάδες, την κριτική διερεύνηση στο διαδίκτυο, τη δημιουργία κειμένων και παρουσιάσεων σε υπολογιστή (με αξιοποίηση των εγγράφων Google), τα λογισμικά δημιουργίας και επεξεργασίας βίντεο, ήχου και εικόνας. Πρέπει, επίσης, να έχει προηγηθεί η δημιουργία λογαριασμών των μαθητών στο Gmail.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ζήκα Βάγια, Συν-ομιλώντας με την Πάροδο στην «Ελένη» του Ευριπίδη, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Γ΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές μέσω της εμπλοκής τους σε δημιουργικές διαδικασίες που ενεργοποιούν την πρωτοβουλία και τη φαντασία αντιμετωπίζουν την Πάροδο ως κατεξοχήν λυρικό μέρος, διερευνούν τη συναισθηματική πορεία και την τραγικότητα του προσώπου της Ελένης, ανιχνεύουν τη συναισθηματική ανταπόκριση του Χορού και επιχειρούν να «αξιοποιήσουν» το συναίσθημα που εκφράζεται μέσω της μουσικής, της κίνησης, της ένδυσης και της συγγραφής μικρών «σεναρίων». Αυτή η έμφαση στο συναίσθημα επιδιώκει να επιτύχει την *ενσυναίσθηση*, την ουσιαστική μύηση των μαθητών στο «κλίμα» της Παρόδου, αλλά και να τους φέρει σε επαφή με την αναγνώριση και διαχείριση και των δικών τους συναισθημάτων (αξιοποιείται το βιωματικό στοιχείο). Επίσης, γίνεται προσπάθεια ανίχνευσης του λυρικού στοιχείου και σε άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη με Παρόδους με συναφή θεματολογία. Παράλληλα, οι μαθητές προετοιμάζονται για σκηνική απόδοση.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρόταση κινείται στο πλαίσιο και τη λογική της *μάθησης με σχεδιασμό* “ Design” και των *πολυγραμματισμών* (Cope & Kalantzis 2000, Kress & van Leeuwen 2001). Το σενάριο εστιάζει τόσο στον κλασικό γραμματισμό (μύηση των μαθητών σε ουσιαστικά στοιχεία του γραμματειακού είδους της τραγωδίας και συγκεκριμένα μύηση στο λυρικό στοιχείο, σε σχέση με την Πάροδο, στο έργο του Ευριπίδη), όσο και στον νέο γραμματισμό (δημιουργία «κειμένων» με την ευρύτερη έννοια, κυρίως πολυτροπικών). Αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχουν τα πολυμέσα: ενισχύεται ο οπτικός και ακουστικός γραμματισμός των μαθητών μέσω κριτικής

αξιοποίησης σχετικών ψηφιακών πόρων. Γίνεται προσπάθεια ώστε ο *ρυθμιστικός λόγος* του Bernstein (1996) να οδηγεί σε δημιουργία κριτικών υποκειμένων, που όχι μόνο θα είναι σε θέση να προβαίνουν σε αξιοποίηση της πληροφορίας και ανάγνωση της σύγχρονης πολυτροπικής πραγματικότητας, αλλά και θα αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους και τους γύρω τους πιο ολιστικά, όχι μόνο με τη λογική, αλλά και με το συναίσθημα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το σενάριο ανταποκρίνεται περισσότερο σε *προσωπικά και κοινωνικά μοντέλα διδασκαλίας* (Joyce, Weil & Calhoun, 2009) σε συνδυασμό με *γνωστικές προσεγγίσεις εποικοδομιστικού τύπου* (Bruner, Vygotsky). Ενθαρρύνεται η ελεύθερη επιλογή θέματος, όπως και στα Projects, και η αυτενέργεια από την πλευρά των μαθητών.

Α. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Οι στόχοι δε μεταβλήθηκαν κατά την εφαρμογή του σεναρίου

Σκοπός

Η ουσιαστική μύηση των μαθητών στο λυρικό στοιχείο μέσω της ενσυναίσθησης και της «αξιοποίησης» του συναισθήματος που εκφράζεται στην Πάροδο της «Ελένης», ως προετοιμασία για σκηνική απόδοση της Παρόδου. Οι γνώσεις και οι γραμματισμοί, στην κατάκτηση των οποίων στοχεύει το σενάριο, τίθενται στην υπηρεσία της «ενσυναίσθησης», της έκφρασης συναισθήματος με «συνεργατικές πρακτικές».

Στόχοι:

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Ενσυναίσθηση: οι μαθητές «μπαίνουν» στη θέση» της Ελένης, η οποία μόλις έχει πληροφορηθεί στον Πρόλογο από τον Τεύκρο ότι ο Μενέλαος έχει χαθεί και ότι η μητέρα και τα αδέρφια της δε ζουν, αλλά και στη θέση του Χορού, που καλείται να της συμπαρασταθεί στην οδύνη της.
- Έκφραση, διαχείριση, αξιοποίηση του συναισθήματος ως μέρους της ζωής του ανθρώπου, με αφόρμηση την τραγικότητα του προσώπου της Ελένης.

- Έμφαση σε συνεργατικές πρακτικές και καλλιέργεια πνεύματος ομαδικότητας.
- Ενίσχυση «δεξιοτήτων παρουσίασης» μιας εργασίας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Δημιουργία πολυτροπικών και μονοτροπικών κειμένων (παρουσιάσεις, βίντεο, μουσική, σενάρια, εικόνες).
- Άσκηση στον περιληπτικό λόγο (σημειώσεις σε έγγραφο Google), η οποία συνδέεται και με την κριτική αξιοποίηση των πληροφοριών του διαδικτύου.
- Συνειδητοποίηση της ρευστότητας του ψηφιακού κειμένου (συνεργατική επεξεργασία μέσω GoogleDocs, αξιοποίηση της *Εισαγωγής Σχολίων* και της *Παρακολούθησης Αλλαγών*).

Γραμματισμοί

Κλασικός Γραμματισμός

- Εξοικείωση των μαθητών με τις «συμβάσεις» αλλά και την ουσία του γραμματειακού είδους της τραγωδίας με εστίαση στο λυρικό στοιχείο και συγκεκριμένα στη λειτουργία της Παρόδου.
- Διερεύνηση της τραγικότητας και των ορίων της, στην «Ελένη», αλλά και σε άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη.

Νέοι Γραμματισμοί

- Αξιοποίηση του διαδικτύου και υπηρεσιών Web 2.0 με κριτική διασταύρωση πληροφοριών και επιλογή της κατάλληλης πληροφορίας.
- Δημιουργία νέων ψηφιακών πόρων: αξιοποίηση ιστολογίου ή Wiki, στο οποίο αναρτώνται όλα τα παραγόμενα πολυτροπικά «κείμενα».
- Συνειδητοποίηση των «ορίων» των ανοιχτών περιβαλλόντων: οι ιστοσελίδες που προτείνονται για εκκίνηση της έρευνας δεν παρέχουν πάντα όλα όσα είναι αναγκαία για την εργασία των μαθητών, οπότε θα χρειαστεί να επεκταθεί η διερεύνηση και σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Κριτικός Γραμματισμός

- Εμπλοκή των μαθητών σε διαδικασίες σύγκρισης/αξιολόγησης: συγκρίνονται διαφορετικές «αποδόσεις» του συναισθήματος που ανιχνεύεται στη Πάροδο, συσχετίζεται η Πάροδος της «Ελένης» με τις Παρόδους της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» και της «Ηλέκτρας».
- «Οπτικός» και «ακουστικός» γραμματισμός: εξάγεται επαγωγικά η γνώση και η πληροφορία μέσω «ανάγνωσης» εικόνων, βίντεο, ήχων. Εντοπίζεται /αναγνωρίζεται η έκφραση συναισθήματος σε οπτικές και ηχητικές - μουσικές αναπαραστάσεις (αγγεία, αναπαραστάσεις κομμώ, μοιρολόγια), με στόχο την εξοικείωση των μαθητών με διαφορετικές αποδόσεις του. Αυτή η εξοικείωση θα αποτελέσει ερέθισμα για νέες προσεγγίσεις.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε

Ε. ΔΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η παραδοσιακή διδασκαλία των λυρικών μερών της τραγωδίας δεν αφήνει στον μαθητή περιθώριο να αντιληφθεί ουσιαστικά ότι πρόκειται για μέρη που τα τραγουδούσαν στο αρχαίο θέατρο και τα συνόδευαν με *όρχηση* του Χορού. Ειδικά στην περίπτωση των τραγωδιών του Ευριπίδη, αυτή η πικρή πραγματικότητα αναιρεί ένα θεμελιώδες στοιχείο της πρωτοτυπίας του έργου του τραγωδού, καθώς γνωρίζουμε ότι ο Ευριπίδης δεν αξιοποίησε απλώς το λυρικό στοιχείο, αλλά αναδείχθηκε σε πρωτοπόρο: είναι γνωστό και από την Εισαγωγή ότι ο Ευριπίδης εισήγαγε καινοτομίες στη μουσική, αύξησε τις λυρικές μονωδίες των ηθοποιών (βλ. Ιστορία Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, [Ευριπίδης](#)). Δε νοείται, λοιπόν, ουσιαστική επαφή του μαθητή με το ευριπίδειο έργο, χωρίς μια προσπάθεια μύησης του στο λυρισμό του.

Ο λυρισμός είναι ταυτισμένος σε μεγάλο βαθμό με την έκφραση συναισθήματος. Στην τραγωδία αυτό επιτυγχάνεται κατεξοχήν με τον συνδυασμό τραγουδιού, *μέλους*, αλλά και στοιχείων της κίνησης του ηθοποιού, της *όρχησης* του

Χορού και της *σκευής*. Στο μεγαλύτερο μέρος της η Πάροδος της «Ελένης» είναι κομμός, παρόλο που τυπικά Κομμός είναι μόνο οι στίχοι 196- 288. Ο θρήνος της Ελένης, αποτέλεσμα λανθασμένης πληροφόρησης από τον Τεύκρο στον Πρόλογο σχετικά με την τύχη της μητέρας, των αδερφών της και κυρίως του Μενέλαου, είναι σπαρακτικός και η ίδια είναι έτοιμη να βάλει τέρμα στη ζωή της. Κυρίαρχο, λοιπόν, συναίσθημα είναι η απελπισία και η οδύνη. Σε αυτό το κλίμα επιχειρούμε να εισαγάγουμε τους μαθητές μας, έτσι ώστε να επιτευχθεί η *ενσυναίσθηση*, να κατορθώσουν δηλαδή ως ένα βαθμό να αισθανθούν όπως αισθάνεται η Ελένη σε αυτό το σημείο της τραγωδίας. Με τη διδασκαλία επιδιώκεται, λοιπόν, να προσδιοριστεί μέσω της έκφρασης του συναισθήματος και η τραγικότητα του προσώπου της Ελένης, που έχει συνιστώσες την «ἀναίτιο» ενοχή, την άγνοια της αλήθειας, την αντίθεση ανάμεσα στο «είναι» και το «φαίνεσθαι». Χωρίς την ενσυναίσθηση (η οποία βεβαίως είναι δυνατόν να επιτευχθεί στο μέγιστο βαθμό μόνο με τη σκηνική αναπαράσταση της τραγωδίας), οι μαθητές θα χάσουν την ευκαιρία να περάσουν μέσα από τα στάδια του «ἐλέου» και του «φόβου» και να λυτρωθούν από την τελική «κάθαρσιν». Ας μην τους στερήσουμε λοιπόν αυτή την απόλαυση!

Αξίζει στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι γενικά το συναίσθημα ως συνιστώσα της ανθρώπινης ζωής και δράσης βρίσκεται στην ελληνική εκπαίδευση στο περιθώριο, καθώς δίνεται έμφαση στις νοητικές διεργασίες και όχι στην ανίχνευση και αξιοποίηση του συναισθηματικού δυναμικού των μαθητών. Στο σενάριο δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να επιχειρήσουν να αποδώσουν και τα δικά τους συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου ή αντικειμένου, προκειμένου να «αγγίξουν» όχι μόνο την Ελένη αλλά ενδεχομένως και τον ίδιο τους τον εαυτό.

Η πρόταση επιχειρεί να «συστήσει» στους μαθητές την ευριπίδεια Πάροδο και σε ευρύτερο πλαίσιο. Επιλέγονται (λόγω συναφούς θεματολογίας) από τη διδάσκουσα οι Πάροδοι της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» και της «Ηλέκτρας» του Ευριπίδη και διερευνώνται τα όρια έκφρασης του τραγικού, καθώς μάλιστα η κρατούσα αντίληψη είναι ότι η «Ελένη» δεν αποτελεί κατεξοχήν δείγμα τραγωδίας.

Απώτερος στόχος των παραπάνω διαδικασιών είναι η εισαγωγή των μαθητών στο λυρισμό του έργου του Ευριπίδη, αλλά και η σταδιακή προετοιμασία τους για σκηνική αναπαράσταση της τραγωδίας. Πρόκειται, λοιπόν, για την εξής πορεία: Συναίσθημα- Λυρισμός- Σκηνική Απόδοση- Ενσυναίσθηση.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η διδασκαλία της Παρόδου της «Ελένης» εντάσσεται στη σχολική ύλη. Το σενάριο αγγίζει όλα τα [«Θέματα»](#) που προτείνονται στο σχολικό βιβλίο: *Το λυρικό στοιχείο, Άτομο και Ομάδα - Ηρωίδα και Χορός, Η τραγικότητα, Η επιθυμία φυγής από την πραγματικότητα*. Επίσης, υπηρετεί τους διδακτικούς στόχους που προτείνονται στο [Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#), σ. 25-33: παρακολουθείται η συναισθηματική πορεία της Ελένης και διερευνάται η τραγικότητα του προσώπου της, δίνονται παράλληλα οι αντιδράσεις του Χορού και εντοπίζεται το «παθητικό στοιχείο». Προσεγγίζεται η λειτουργία της Παρόδου ως λυρικού κυρίως μέρους με έμφαση στην έκφραση συναισθήματος μέσω μουσικής, κίνησης, ένδυσης, συγγραφής σεναρίου και με απώτερο στόχο τη σκηνική απόδοση.

Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση γίνεται επέκταση της διδασκαλίας και αφιερώνονται επιπλέον διδακτικές ώρες σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το [Αναλυτικό Πρόγραμμα](#). Ιδανικός θα ήταν ο συνδυασμός της διδασκαλίας με εξωσχολικό χρόνο στο πλαίσιο Πολιτιστικού Προγράμματος (ημιτυπικός γραμματισμός), που θα είχε στόχο την ψηφιακή διδασκαλία της «Ελένης» με τελικό σκοπό τη σκηνική αναπαράσταση του έργου. Η διδασκαλία είναι δυνατόν να γίνει σε συνεργασία με τα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας, των Εικαστικών, της Θεατρολογίας και της Μουσικής. Επίσης υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης στοιχείων του σεναρίου και στη διδασκαλία της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή στη Β' Λυκείου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Γενικά οι ΤΠΕ στο συγκεκριμένο σενάριο διδασκαλίας τίθενται στη διάθεση του μαθητή με στόχο την ενίσχυση της δημιουργικότητάς του και την αξιοποίηση του «συναισθηματικού κλίματος» της Παρόδου, αλλά και του συναισθηματικού

δυναμικού του μαθητή. Οι μαθητές δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα (παρουσίαση, βίντεο, εικόνα, μουσική, τραγούδι, εφόσον το επιλέξουν), επομένως μιλούν στην ουσία της *πολυτροπικότητας* στην πράξη. Επίσης, βλέπουν βιντεοσκοπημένες παραστάσεις, βιντεοσκοπούν τις προσπάθειές τους και τις συγκρίνουν μεταξύ τους, εξάγουν την πληροφορία επαγωγικά μέσα από την εικόνα, το βίντεο, τον ήχο (οπτικοακουστικός γραμματισμός), αξιοποιούν τη «ρευστότητα» του ψηφιακού κειμένου (εισάγουν σχόλια, παρακολουθούν αλλαγές) αλλά και τη δυνατότητα συνεργασίας που παρέχουν τα έγγραφα Google. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι προτιμώνται νοιχτά περιβάλλοντα» (η ιστοσελίδα του [Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος](#), η ψηφιακή βιβλιοθήκη του [Περσέα](#) κλπ.), που ενισχύουν την ουσιαστική διερεύνηση στο διαδίκτυο και λογισμικά γενικής χρήσης (για παρουσιάσεις, δημιουργία εγγράφων) ως «ανοιχτά λογισμικά», καθώς οι μαθητές μπορούν να τα προσαρμόσουν στο είδος και τη φύση της εργασίας τους. Στόχος της διερεύνησης σε «ανοιχτά περιβάλλοντα» είναι και η συνειδητοποίηση των ορίων τους, καθώς οι μαθητές θα αντιληφθούν ότι τα περιβάλλοντα αυτά δεν παρέχουν όλα όσα είναι αναγκαία για την εργασία τους, οπότε θα χρειαστεί και ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο (ειδικά για βίντεο και ήχους).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδη «Ελένη» Γ΄ Γυμνασίου:

-[Πάροδος, 132-436](#)

-[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Ιστορία Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου: [Ευριπίδης](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ευριπίδη, [«Ηλέκτρα»](#). 1910. Μτφρ. Αγγ. Τανάγρας. Αθήνα: Φέξη. [“Scribd”:
Διαδικτυακή Βιβλιοθήκη].

Ευριπίδη, [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#). 1953. Μτφρ. Θ. Σταύρου, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον
της Εστίας. Από το παλαιό σχολικό βιβλίο της *Δραματικής Ποίησης Γ΄ Γυμνασίου*,

1991: ΟΕΔΒ. [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή –Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες

[Απόσπασμα](#) από την ταινία «Ηλέκτρα» 1962, σκηνοθεσία: Μιχάλης Κακογιάννης, μουσική: Μίκης Θεοδωράκης [πηγή: YouTube].

Βίντεο

[Βιντεοθήκη](#) μουσικών αναπαραστάσεων αρχαίας ελληνικής μουσικής, [πηγή: «Λύραυλος» - Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς]

«Ελένη»

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη (από τις πρόβες της παράστασης), Θέατρο «Κνωσός» 2009, μετάφραση: Τάσος Λέρτας, σκηνοθεσία: Λάμπρος Τσάγκας, μουσική: Νίκος Ξανθούλης [πηγή: YouTube].

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Μονή Λαζαριστών-Σκηνή «Σωκράτης Καραντινός» 2008/9, μετάφραση: Σοφία Νικολαΐδου, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, σκηνικά - κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

«Ηλέκτρα»

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Θίασος «Δρόμος με Δένδρα» 2011, μετάφραση: Νικολέττα Φριντζήλα, σκηνοθεσία: Μάρθα Φριντζήλα, σκηνογραφία: Γιώργος Πάτσας [πηγή: YouTube]

«Ιφιγένεια εν Ταύροις»

[«Ιφιγένεια η εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος 2006, μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης, σκηνοθεσία: Γιάννης Μιχαηλίδης, σκηνικά-κοστούμια: Αγνή Ντούτση, μουσική: Γ. Χριστιανάκης [πηγή: YouTube]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Θεατρικός Όμιλος του Λυκείου Μεσσήνης, Μεσσήνη 2012 [πηγή: YouTube].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 2007, μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης, σκηνοθεσία: Γ. Μαργαρίτης, μουσική: Θάνος Μικρούτσικος [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

Αναπαραστάσεις αρχαίας ελληνικής μουσικής

[Ancient Greek Music](#): ηχητικά δείγματα βασισμένα σε σωζόμενα μουσικά αποσπάσματα αρχαίας ελληνικής μουσικής [πηγή: Austrian Academy of Sciences].

«Ελένη»

[Ηχητικά αποσπάσματα και δείγματα μουσικής](#) από την παράσταση «Ελένη» του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Αρχαίο Θέατρο Φιλίππων 1982, μετάφραση: Δώρα Μοάτσου-Βάρναλη, σκηνοθεσία: Ανδρέας Βουτσινάς, σκηνικά-κοστούμια: Διονύσης Φωτόπουλος [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος].

«[Ελένη](#)» του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική σκηνή 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

«[Ηλέκτρα](#)»

«[Ηλέκτρα](#)» του Ευριπίδη (μονωδία Παρόδου), ΔΗ. ΠΕ.ΘΕ Λάρισας 1988, μετάφραση: Χρήστος Σαμουηλίδης, σκηνοθεσία: Κώστας Τσιάνος, μουσική: Νίκος Ευδάκης [πηγή: YouTube].

«[Ηλέκτρα](#)» του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1980, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης, σκηνογραφία: Γιώργος Πάτσας [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1986, μετάφραση: Τάσος Ρούσσο, σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης, σκηνογραφία: Δαμιανός Ζαρίφης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

«Ιφιγένεια εν Ταύροις»

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1976, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1981, μετάφραση Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία Θάνος Κωτσόπουλος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (Κομμός Παρόδου, 187-202), 2004, μουσική: Χρήστος Λεοντής, διεύθυνση - ενορχήστρωση: Διονύσης Γράβας, ερμηνεία: χορωδία «Ορφεύς» Λευκάδας [πηγή: YouTube].

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (Πάροδος), Θεατρική Ομάδα Πύργου 2004, μουσική: Γιώργος Δ. Γκιντζίρης [πηγή: YouTube]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (μουσική παράσταση του Κομμού της Παρόδου, 187-202) 2009, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Κυριακή Μάλαμα, μουσική: Γιώργος Καζαντζής [πηγή: YouTube]

«Θρήνος του Σιμωνίδη», «Στάσιμο από τον *Ορέστη* του Ευριπίδη», «Θρήνος της Τέκμησας από την τραγωδία *Αίας* του Σοφοκλή», “[Music of Greek Antiquity](#)”- Petros Tabouris and al., F. M. Records PAIAN 653” [πηγή: Medieval Music and Arts Foundation].

[Μοιρολόγια του Μ. Χατζηδάκη](#), μουσική: Λουδοβίκος των Ανωγείων, εκπομπή «Πρωινή Ενημέρωση», 12/04/2012 NET [πηγή: YouTube]

[Μουσικά δείγματα](#) μουσικών αναπαραστάσεων αρχαίας ελληνικής μουσικής [πηγή: «Λύραυλος» - Κέντρο Ελληνικής Μουσικής Κληρονομιάς]

Φωτογραφίες

«Ελένη»

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική σκηνή 1962, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης, σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Αρχαίο Θέατρο Φιλίππων 1982, μετάφραση: Δώρα Μοιάτσου-Βάρναλη, σκηνοθεσία: Ανδρέας Βουτσινάς [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος].

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Μονή Λαζαριστών-Σκηνή «Σωκράτης Καραντινός» 2008/9, μετάφραση: Σοφία Νικολαΐδου, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, Σκηνικά-κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος].

«Ηλέκτρα»

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικού Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1969, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1971, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Σπύρος Βασιλείου [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Αρχαίο Θέατρο Φιλίππων 1974, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης, Σκηνικά-κοστούμια: Ρένα Γεωργιάδου [πηγή: Κρατικό θέατρο Βορείου Ελλάδος].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1980, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Γιώργος Θεοδοσιάδης, σκηνογραφία: Γιώργος Πάτσας [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

[«Ηλέκτρα»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1986, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης, σκηνογραφία: Δαμιανός Ζαρίφης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

«Ιφιγένεια εν Ταύροις»

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1941, μετάφραση: Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1958, μετάφραση: Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία: Κωστής Μιχαηλίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη (πρόβα της παράστασης), Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1976, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή 1977, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρου, σκηνοθεσία: Σπύρος Α. Ευαγγελάτος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1981, μετάφραση: Απόστολος Μελαχρινός, σκηνοθεσία: Θάνος Κωτσόπουλος [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

[«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) του Ευριπίδη, Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου 2007, μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης, σκηνοθεσία: Γ. Μαργαρίτης [πηγή: Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος]

Ιστοσελίδες

«Αρχαία Ελληνική Μουσική»

[Αρχαία Ελληνική Μουσική](#) [πηγή: “Music Portal”. Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης - Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής]

[Μουσικά Όργανα στην Αρχαία Ελληνική Μουσική](#) [πηγή: “Music Portal”. Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης - Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής]

«Θέατρο»

[«Όψεις του προσώπειου»](#) [πηγή: Ηλεκτρονικός Κόμβος για την Ελληνική Γλώσσα: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]

[Perseus Digital Library](#) [Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Περσέα]

Πολίτης, Ν. [Ανθολογία Δημοτικού Τραγουδιού](#) [πηγή: «Μυριόβιβλος» - Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Πολιτιστικού Κέντρου Artoros της Εκκλησίας της Ελλάδος]

[Θέατρο info](#) [Ιστότοπος για το θέατρο] [18/10/2012]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Το σενάριο εφαρμόστηκε από τη δημιουργό του στο Γυμνάσιο Πέπλου, σε τμήμα δέκα μαθητών.

Α΄ Φάση

4 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο υπολογιστών:

Πριν από την ψηφιακή διδασκαλία φρόντισα να προσεγγίσω το κείμενο πιο παραδοσιακά μαζί με τους μαθητές μου: επισημάνθηκαν βασικά σημεία σε σχέση με την ερμηνευτική προσέγγιση, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της ψυχολογικής κατάστασης της Ελένης (ενοχή, θρήνος) και η προσπάθεια του Χορού για συμπαράσταση. Αυτή η πρακτική υπαγορεύτηκε από πρακτικούς αλλά και ουσιαστικούς λόγους, καθώς η Πάροδος είναι ένα μεγάλο τμήμα του έργου του Ευριπίδη. Είχε, τέλος, προηγηθεί η δημιουργία λογαριασμών στο Gmail κατά την εφαρμογή του προηγούμενου σεναρίου μου στην «Ελένη» «Είναι λοιπόν η

τραγωδία...». Προτιμήθηκε τελικά το MS Word, καθώς υπήρχαν τεχνικές δυσκολίες στην αξιοποίηση των GoogleDocs.

Ακολούθως οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες ανάλογα με τις προτιμήσεις που εξέφρασαν για το θέμα εργασίας. Φρόντισα σε κάθε ομάδα να υπάρχει μαθητής με ψηφιακή ευχέρεια.

Οι Μουσικοί:

Ερεύνησαν για τη μουσική στην αρχαιότητα, αν και το αποτέλεσμα των ερευνών τους είχε σε μεγάλο βαθμό το χαρακτήρα *Αντιγραφής _ Επικόλλησης*, ενδεχομένως γιατί δεν υπήρχε ο χρόνος για πιο συστηματική επεξεργασία. Περισσότερο εστίασαν στα μουσικά όργανα που αναφέρονται στην αρχή της Παρόδου. Οι μαθητές είδαν σχετικές εικόνες, πλοηγήθηκαν με άνεση στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του [Περσέα](#), άκουσαν προσπάθειες απόδοσης της αρχαίας ελληνικής μουσικής και κράτησαν σημειώσεις. Στη συνέχεια, εντόπισαν αρχεία ήχου και αρχεία βίντεο για την Πάροδο αλλά και για ολόκληρη την «Ελένη» (παράσταση σε σκηνοθεσία Βουτσινά στην ιστοσελίδα του ΚΘΒΕ, μουσική Γιάννη Ξενάκη από την παράσταση του 1957 σε εκπομπή της ΕΡΑ στο YouTube, την παράσταση σε σκηνοθεσία Παρασκευόπουλου από την ιστοσελίδα του ΚΘΒΕ, για να αντιληφθούν τη διαφορετική- χωρίς ήχο-σκηνοθετική προσέγγιση της Παρόδου) και κράτησαν σημειώσεις με τις παρατηρήσεις τους. Το επόμενο βήμα ήταν η καταγραφή των στίχων στους οποίους εκφράζονται συναισθήματα στην Πάροδο. Αυτή η καταγραφή υπήρξε εξαιρετικά επιτυχημένη για όλες τις ομάδες (είναι κοινή δραστηριότητα σε όλα τα Φύλλα Εργασίας). Η σύγκριση με τις Παρόδους της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» και της «Ηλέκτρας» ανέδειξε τα κοινά σημεία των ηρωίδων και της προσέγγισης του Ευριπίδη και αυτό έγινε αντιληπτό και στα βίντεο, αν και υπήρξε εμφανής προβληματισμός των μαθητών για την ένταση της θλίψης: λιγότερο έντονη τελικά στην «Ελένη» σε σχέση με τις άλλες δύο τραγωδίες. Ακολούθησε η επαφή των μαθητών με νεότερους θρήνους και μοιρολόγια (από τη Μυριόβιβλο), η αξιοποίηση του προσωπικού συναισθήματος και η πρόταση για μουσική επένδυση της Παρόδου. Μετά από συζήτηση εντός της ομάδας προέκυψε μία αναμενόμενη τελικά πρόταση:

«Για την Ελένη» του Μάνου Χατζιδάκι. Αν και αναμενόμενη, θεωρώ την επιλογή επιτυχημένη σε σχέση με το περιεχόμενο όλης της τραγωδίας. Πάντως, σε ένα μικρό βίντεο που δημιούργησαν χρησιμοποίησαν τελικά άλλη μουσική υπόκρουση!

Οι Κινησιολόγοι:

Ακολούθησαν περίπου την ίδια διαδικασία με τους Μουσικούς, αλλά αυτή τη φορά ανέγνωσαν-αναγνώρισαν το σχετικό οπτικοακουστικό υλικό με εστίαση στην κίνηση του Χορού και της Ελένης. Για άλλη μια φορά ήταν εντυπωσιακή η ευχέρεια με την οποία πλοηγήθηκαν στο απαιτητικό περιβάλλον της ψηφιακής βιβλιοθήκης του Περσέα. Η σύγκριση με τις αντίστοιχες αναπαραστάσεις από τις Παράδους της «Ιφιγένειας εν Ταύροις» και της «Ηλέκτρας» ήταν χρήσιμη για την εξαγωγή συμπερασμάτων, όπως και η προσπάθεια αναπαραστάσης της κίνησης του Χορού και της Ελένης μετά από αξιοποίηση και του βιοματικού στοιχείου σε σχέση με την κίνηση και το συναισθηματικό κλίμα της Παρόδου (με τον εντοπισμό των αντίστοιχων στίχων). Τα βίντεο που δημιουργήθηκαν αναδεικνύουν την επιτυχία της ομάδας των Κινησιολόγων.

Οι Ενδυματολόγοι:

Οι Ενδυματολόγοι, αφού ερεύνησαν και αυτοί για οπτικοακουστικό υλικό από αγγεία (στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του Περσέα) μέχρι και σύγχρονες παραστάσεις (από το ΚΘΒΕ και το Εθνικό Θέατρο κυρίως) και σύγκριναν με αντίστοιχες αναπαραστάσεις για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και την «Ηλέκτρα», αξιοποίησαν το συναισθηματικό κλίμα της Παρόδου και το βιοματικό στοιχείο, ώστε να καταλήξουν σε προτάσεις για την ένδυση. Δημιουργήθηκε σχετική παρουσίαση. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι κατά την τελική απόπειρα αναπαραστάσης επελέγη το κλασικό μαύρο, πιθανολογώ ως πιο εύκολη επιλογή. Η ομάδα δεν κατόρθωσε να σχεδιάσει δικά της κοστούμια.

Οι Σεναριογράφοι:

Οι Σεναριογράφοι κλήθηκαν να γράψουν ένα σενάριο για πρώτη φορά στη ζωή τους, οπότε έπρεπε στοιχειωδώς να εξοικειωθούν με το είδος. Πριν γίνει όμως αυτό, εντόπισαν τα σημεία με τη μεγαλύτερη τραγικότητα (συναισθηματικές μεταπτώσεις), σύγκριναν με τις Παράδους των άλλων δύο τραγωδιών, που συνεξετάζονται, και

εστίασαν αρχικά στο ρόλο της Ελένης και μετά στο ρόλο του Χορού. Είδαν σύγχρονα θεατρικά κείμενα στο διαδίκτυο, αξιοποίησαν το βιοματικό στοιχείο και τέλος δημιούργησαν ένα σενάριο αξιόλογο, το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην επόμενη φάση.

Β' Φάση

2 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο

Οι ομάδες αναδιατάχθηκαν και δημιουργήθηκαν δύο ομάδες των τεσσάρων μαθητών και μία των δύο (λειτούργησαν ως συντονιστές). Οι μαθητές, στο εξαιρετικά περιορισμένο χρονικό διάστημα που είχαν στη διάθεσή τους κατόρθωσαν να παίξουν το μικρό σενάριο που είχε δημιουργηθεί. Το βίντεο είναι αξιόλογο, ειδικά αν σκεφτεί κανείς ότι πρόκειται για ερασιτεχνική προσπάθεια χωρίς προετοιμασία πλην αυτής του σεναρίου. Η ένδυση είναι απλή αναγκαστικά και αναμενόμενη (μαύρο χρώμα), γεγονός που υπαγορεύτηκε από την έλλειψη χρόνου. Πάντως, οι προσπάθειες για σκηνική αναπαράσταση θα συνεχιστούν και μετά την εφαρμογή του σεναρίου.

Αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση είναι καταρχάς *διαμορφωτική*, καθώς εξετάζεται η πορεία των μαθητών προς την κατάκτηση της γνώσης. Κατά δεύτερο λόγο, είναι *τελική*, αξιολογείται δηλαδή κατά πόσο επιτεύχθηκε το έργο της ομάδας. Πολύ σημαντική παράμετρος αξιολόγησης είναι και το θέμα της συνεργασίας εντός των ομάδων. Αναμένονται ανά ομάδα τα παρακάτω αποτελέσματα:

Ομάδα των Μουσικών: Βασικές πληροφορίες, εικόνες για τα μουσικά όργανα της αρχαιότητας (φόρμιγγα, φλογέρα/σύριγγα και αυλός κατά κύριο λόγο) ήχοι από σύγχρονες προσπάθειες αναπαράστασης βίντεο παραστάσεων της «Ελένης» (με εστίαση στην Πάροδο) και πρώτες παρατηρήσεις σχετικά με τη μουσική επένδυσή τους συγκέντρωση χαρακτηριστικών σημείων του κειμένου όπου δίνεται έμφαση στο συναίσθημα εντοπισμός της κοινής θεματολογίας και έκφρασης συναισθήματος με την «Ηλέκτρα» και την «Ιφιγένεια εν Ταύροις», αλλά και διαφορές σε σχέση με την τραγικότητα των ηρωίδων, κυρίως εφόσον αυτές αποτυπώνονται στη μουσική επένδυση παραστάσεων των τραγωδιών. Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι δεν

αναμένονται εξειδικευμένες παρατηρήσεις από τους μαθητές όσον αφορά τη μουσική, παρά μόνο στην περίπτωση που το σενάριο εφαρμόζεται σε Μουσικό Σχολείο ή υπάρχουν στην τάξη μαθητές με αξιόλογη μουσική παιδεία. Αξιοποιούμε όλα τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των μαθητών. Η συνεισφορά κάθε μέλους της ομάδας μπορεί να ανιχνευτεί μέσω του *Revision History* και του *Insert Comment* στο GoogleDoc, αλλά και κατά τη διάρκεια της παρουσίασης. Όσον αφορά την τελική αξιολόγηση, αξιολογείται η επιλογή της κατάλληλης μουσικής επένδυσης, επιλογή η οποία πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη, όπως θα φανεί στην τελική παρουσίαση.

Ομάδα των Κινησιολόγων: Εικόνες (από αρχαία αγγεία και σύγχρονες παραστάσεις τραγωδιών) για τον Χορό και πρώτες παρατηρήσεις για την κίνηση και τη διάταξη του βίντεο και φωτογραφίες από σύγχρονες παραστάσεις της «Ελένης» και αναγνώριση στοιχείων της κίνησης του Χορού και της Ελένης συγκέντρωση χαρακτηριστικών σημείων του κειμένου, στα οποία δίνεται έμφαση στο συναίσθημα εντοπισμός της κοινής θεματολογίας και έκφρασης συναισθήματος με την «Ηλέκτρα» και την «Ιφιγένεια εν Ταύροις», αλλά και διαφορές σε σχέση με την τραγικότητα των ηρωίδων, εφόσον ειδικά αυτές μπορούν να αποτυπωθούν στην κίνηση των ηθοποιών και του Χορού σε παραστάσεις των τραγωδιών. Είναι πολύ σημαντικός ο συσχετισμός συναισθήματος με την κίνηση, αλλά και η προσαρμογή της κίνησης στην ύπαρξη ή μη ύπαρξη ήχου, στην ύπαρξη ή μη προσώπειου, ενώ αξιολογείται θετικά η αναγνώριση των διαφορών μεταξύ των τριών βίντεο που προκύπτουν. Η συνεισφορά κάθε μέλους της ομάδας μπορεί να ανιχνευτεί μέσω του *Revision History* και του *Insert Comment* στο GoogleDoc, αλλά και κατά τη διάρκεια της παρουσίασης. Τέλος, αξιολογείται όχι μόνο η πληρότητα της παρουσίασης αλλά και οι «δεξιότητες παρουσίασης» των μαθητών.

Ομάδα των Ενδυματολόγων: Εικόνες (από αρχαία αγγεία έως και σύγχρονες παραστάσεις τραγωδιών) βίντεο από παραστάσεις τραγωδιών γενικά και παραστάσεις της «Ελένης» πρώτες παρατηρήσεις για την ένδυση και τη σκευή του Χορού και των ηθοποιών συγκέντρωση χαρακτηριστικών σημείων του κειμένου, στα οποία δίνεται

έμφαση στο συναίσθημα εντοπισμός της κοινής θεματολογίας και έκφρασης συναισθήματος με την «Ηλέκτρα» και την «Ιφιγένεια εν Ταύροις», αλλά και διαφορές σε σχέση με την τραγικότητα των ηρωίδων, εφόσον ειδικά αυτές μπορούν να αποτυπωθούν στην ένδυση των ηθοποιών και του Χορού σε βίντεο και φωτογραφίες παραστάσεων των τραγωδιών. Αξιολογείται ο συσχετισμός του συναισθήματος με την ένδυση. Όσον αφορά τις προτάσεις των μαθητών για την ένδυση της Ελένης και του Χορού, πρέπει να σημειωθεί ότι δε ζητείται η δημιουργία επαγγελματικών κοστουμιών (εκτός και αν το σενάριο εφαρμόζεται σε Καλλιτεχνικό Σχολείο ή υπάρχουν στο τμήμα μαθητές με ιδιαίτερες ικανότητες και γνώση σχεδίου), αντίθετα προσπαθούμε να αναδείξουμε την ευρηματικότητα των μαθητών εστιάζοντας σε απλά υλικά. Η συνεισφορά κάθε μέλους της ομάδας μπορεί να ανιχνευτεί μέσω του *Revision History* και του *Insert Comment* στο GoogleDoc αλλά και κατά τη διάρκεια της παρουσίασης. Και σε αυτή την ομάδα αξιολογούνται και οι «δεξιότητες παρουσίασης» των μαθητών.

Ομάδα των Σεναριογράφων: Συγκέντρωση χαρακτηριστικών σημείων του κειμένου, στα οποία αποτυπώνεται με ένταση το συναίσθημα και γίνεται «ορατή» η τραγικότητα της Ελένης αλλά και ο ρόλος του Χορού σε σχέση με την κατάσταση που αντιμετωπίζει η ηρωίδα. Αναμένεται εντοπισμός της κοινής θεματολογίας και έκφρασης συναισθήματος με την «Ηλέκτρα» και την «Ιφιγένεια εν Ταύροις», αλλά και διαφορές σε σχέση με την τραγικότητα των ηρωίδων (διερευνώνται τα όρια του τραγικού). Η προσαρμογή του αρχαίου κειμένου σε σενάριο γίνεται μετά από εξοικείωση με το κειμενικό είδος του σεναρίου, οπότε είναι δυνατόν να αξιολογηθεί. Αξιολογείται επίσης η συνεργασία των μαθητών στο πλαίσιο της ομάδας, όπως αυτή μπορεί να ανιχνευτεί μέσω των εργαλείων *Revision History* και *Insert Comment* σε ένα έγγραφο Google.

Κατά τη Β΄ Φάση αξιολογείται ο βαθμός αξιοποίησης των «έργων» της Α΄ Φάσης και η συνεργασία εντός των νέων ομάδων μετά την αναδιάταξη. Αναμένεται αναπαράσταση τη διάρκεια της οποίας να μπορούν να αναγνωρίζονται στοιχεία της

Α΄ Φάσης. Η αξιοποίηση αυτών των στοιχείων πρέπει να οδηγεί σε αποτέλεσμα με στοιχειώδη συνοχή και θεατρικότητα.

Αξιολόγηση- Απολογισμός εφαρμογής:

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα της εφαρμογής με τα παραπάνω αναμενόμενα αποτελέσματα, οφείλω να σημειώσω ότι σε γενικές γραμμές το σενάριο ήταν εξαιρετικά επιτυχημένο. Οι μαθητές εργάστηκαν με ζήλο, συνεργάστηκαν και παρήγαγαν αξιόλογο πολυτροπικό υλικό. Η μόνη διαφοροποίηση σε σχέση με τα παραπάνω υπήρξε η αξιοποίηση τελικά του Word αντί των GoogleDocs, λόγω τεχνικών δυσκολιών στο εργαστήριο πληροφορικής. Ούτως ή άλλως η συνεισφορά κάθε μέλους της ομάδας ήταν εύκολο να ανιχνευτεί, καθώς ο αριθμός των μαθητών ήταν μικρός.

Διδακτικό συμβάν με ενδιαφέρον:

Οι απόπειρες σκηνικής αναπαράστασης της Παρόδου: εντυπωσιάστηκα από το δυναμικό των μαθητών, το ταλέντο που αναδύθηκε αβίαστα με πολύ μικρή προετοιμασία και χωρίς οι μαθητές να έχουν προηγούμενη εμπειρία, πέρα από τις βιωματικές προσπάθειες στις οποίες τους ενέπλεξα από την αρχή της χρονιάς. Με συγκίνησε η πολύ μεγάλη ανάγκη των συγκεκριμένων μαθητών, σε αυτή την ακριτική γωνιά της Ελλάδας για ελεύθερη και δημιουργική έκφραση, για αυτόν τον λόγο αυτές οι προσπάθειες θα συνεχιστούν στο πλαίσιο Πολιτιστικού Προγράμματος το οποίο έχω αναλάβει.

Οι «σκηνικού τύπου» προσπάθειες των μαθητών αποτυπώνονται στο βίντεο που έχει κατατεθεί στο Mahara με τίτλο ΣΚΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΠΑΡΟΔΟΥ- ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΠΛΟΥ.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τα Φύλλα Εργασίας αναπροσαρμόστηκαν μόνο ως προς την αξιοποίηση Word αντί GoogleDocs, λόγω τεχνικών δυσκολιών. Στη Β΄ Φάση χρησιμοποιήθηκε τελικά η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Γυμνασίου Πέπλου.

Α΄ Φάση

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες δύο ατόμων με ελεύθερη επιλογή θέματος, ανάλογα με τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους. Διάρκεια: 4 ώρες στο σχολικό εργαστήριο υπολογιστών.

ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

1. Να εντοπίσετε στο διαδίκτυο πληροφορίες, εικόνες και ήχους για τα μουσικά όργανα στην αρχαιότητα (αρχαία αγγεία, σύγχρονες αναπαραστάσεις). Να κάνετε κριτική επιλογή των πληροφοριών, να διασταυρώσετε τα στοιχεία που παρατίθενται σε τουλάχιστον τρεις ιστοσελίδες, να παρατηρήσετε τις εικόνες και να ακούσετε τις προσπάθειες αποκατάστασης/απόδοσης αρχαιοελληνικής μουσικής. Να εστιάσετε την προσοχή σας στα μουσικά όργανα που αναφέρονται από τον Ευριπίδη στην Πάροδο. Μπορείτε να ξεκινήσετε από την αναζήτηση του [Περσέα](#) *All search options- Art and archaeology search* με λέξη κλειδί “music” για τα αρχαία αγγεία και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να κρατήσετε σημειώσεις σχετικά με τα όργανα και τους ήχους σε ένα έγγραφο Word.
2. Να εντοπίσετε [ήχους](#) και [βίντεο](#) για την Πάροδο της «Ελένης» και να δώσετε έμφαση στη μουσική που ακούγεται. Για να ξεκινήσετε μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του [Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος](#) και να κάνετε [Σύνθετη Αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων](#). Να σημειώσετε τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μουσική στο παραπάνω έγγραφο Word.
3. Να καταγράψετε στο ίδιο έγγραφο Word τους στίχους που εκφράζουν συναισθήματα στην Πάροδο. Τι παρατηρείτε;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

4. Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου, [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα. Να συγκρίνετε τις τρεις Παρόδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία τίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται. Τι παρατηρείτε; Να εντάξετε τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο. Να εντοπίσετε βίντεο ([εδώ](#) και [εδώ](#)) και [ήχους](#) που να σχετίζονται με την «Ηλέκτρα» και, αντίστοιχα, [βίντεο](#) και [ήχους](#) για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» γενικά και με τις Παρόδους τους πιο ειδικά. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από το [Αρχείο Παραστάσεων του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος](#) και να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να εστιάσετε στη μουσική επένδυση και να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μουσική στο ίδιο έγγραφο Word.
5. Να εντοπίσετε κομμούς, θρήνους και μοιρολόγια στο διαδίκτυο, να εστιάσετε στα μελοποιημένα και να τα ακούσετε. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από τη [Μυριόβιβλο](#), στην ενότητα του [Δημοτικού τραγουδιού](#). Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μουσική επένδυση στο έγγραφο Word.
6. Να φανταστείτε ότι χάνετε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά έναν φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Πώς θα αισθανόσασταν σε μια τέτοια περίπτωση; Να καταγράψετε τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας στο έγγραφο Word και να σκεφτείτε ποια μουσική θα μπορούσε να τα αποδώσει.
7. Να προσπαθήσετε να επενδύσετε μουσικά την Πάροδο. Μπορείτε να αξιοποιήσετε πληροφορίες, εικόνες και ακούσματα σχετικά με την αρχαία ελληνική μουσική, μουσική άλλων τραγωδιών του Ευριπίδη, μουσική που θεωρείτε ότι εκφράζει τα συναισθήματα της Ελένης, του Χορού και τα δικά σας συναισθήματα ή να δημιουργήσετε τις δικές σας μουσικές προτάσεις! Σε κάθε περίπτωση οφείλετε να αιτιολογήσετε τις επιλογές σας δημιουργώντας

μια παρουσίαση στην οποία μπορείτε να εντάξετε μέρος του οπτικοακουστικού υλικού που συγκεντρώσατε, σχετικές πληροφορίες και το σκεπτικό με το οποίο καταλήξατε στην τελική σας επιλογή. Να μοιραστείτε την παρουσίαση με τις υπόλοιπες ομάδες, ώστε να αξιοποιήσετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των υπολοίπων.

8. Εφόσον το επιθυμείτε, μπορείτε να προσπαθήσετε να τραγουδήσετε τμήματα της Παρόδου που σας «αγγίζουν» συναισθηματικά είτε πρόκειται για τραγούδι της Ελένης είτε για τραγούδι του Χορού, λαμβάνοντας υπόψη τα συναισθήματα που εκφράζονται στην Πάροδο και τα δικά σας συναισθήματα και να βιντεοσκοπήσετε την προσπάθειά σας!

ΟΙ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΟΙ

1. Να εντοπίσετε και να συγκεντρώσετε εικόνες (αρχαία αγγεία, παραστάσεις σύγχρονες) και βίντεο που να απεικονίζουν το Χορό στην αρχαία τραγωδία. Να εστιάσετε στην κίνηση και τη διάταξη του Χορού. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από την αναζήτηση του [Περσέα](#) για αρχαία έργα τέχνης που σχετίζονται με το Χορό, ακολουθώντας την πορεία *All search options- Art and archaeology search* με λέξη κλειδί- “chorus” και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση. Όσον αφορά το υλικό για σύγχρονες παραστάσεις, μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο μέσω του [Google Image Browser](#). Να κρατήσετε σημειώσεις με τις παρατηρήσεις σας σε έγγραφο Word.
2. Να συγκεντρώσετε [εικόνες](#) και [βίντεο](#) από παραστάσεις της «Ελένης» γενικά, αλλά και πιο συγκεκριμένα οπτικοακουστικό υλικό που να «απεικονίζει» τον Κομμό και την Πάροδο. Να εστιάσετε στην κίνηση του Χορού και της Ελένης. Για να ξεκινήσετε μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και να κάνετε [Σύνθετη Αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων](#), το [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#) και να επεκταθείτε σε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να κρατήσετε σημειώσεις με τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο Word.
3. Ποια συναισθήματα εκφράζονται στο κείμενο της Παρόδου από τον Χορό και ποια από την Ελένη; Να εντοπίσετε σχετικούς στίχους του κειμένου και να τους μεταφέρετε στο παραπάνω έγγραφο Word.
4. Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου, [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα, οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#), [βίντεο](#) και [ήχους](#)) για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#), [βίντεο ταινίες](#) και [ήχους](#)) για την «Ηλέκτρα», που να σχετίζονται με τις παραπάνω τραγωδίες γενικά και με τις Παρόδους τους πιο ειδικά. Μπορείτε να ερευνήσετε το [Αρχείο Παραστάσεων](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ελλάδος, το [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#) και να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να συγκρίνετε τις τρεις Παράδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία τίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται και να εστιάσετε στην κίνηση του Χορού και των ηθοποιών, όπως αποτυπώνεται στο οπτικοακουστικό υλικό, αλλά και όπως τη φαντάζεστε εσείς με βάση τα κείμενα. Τι παρατηρείτε; Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο Word.

5. Να φανταστείτε ότι χάσατε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά ένα φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Να καταγράψετε τα συναισθήματά σας στο έγγραφο Word και να προσπαθήσετε να τα αποδώσετε με μια χαρακτηριστική κίνηση.
6. Να επιχειρήσετε να αναπαραστήσετε την κίνηση του Χορού στην Πάροδο της «Ελένης», λαμβάνοντας υπόψη τα συναισθήματα που εκφράζει ο Χορός, το γενικότερο «κλίμα» της Παρόδου, τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια και το υλικό που έχετε συγκεντρώσει από το διαδίκτυο για την «Ελένη» και άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη. Να βιντεοσκοπήσετε την προσπάθειά σας.
7. Ποια η κίνηση της Ελένης; Να προσπαθήσετε να την αναπαραστήσετε χωρίς ήχο, λαμβάνοντας υπόψη τα συναισθήματά της, όπως αυτά αποτυπώνονται στο κείμενο, το υλικό από το διαδίκτυο για την «Ελένη» και άλλες τραγωδίες του Ευριπίδη αλλά και τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια και να βιντεοσκοπήσετε την προσπάθειά σας.
8. Να θυμηθείτε ότι στην αρχαιότητα οι ηθοποιοί ήταν άντρες και φορούσαν προσωπίο! Να επαναλάβετε την παραπάνω άσκηση φορώντας κάτι που να μην αφήνει να διακρίνονται τα χαρακτηριστικά του προσώπου σας. Αυτή τη φορά όμως μπορείτε να μιλήσετε με τα λόγια της Ελένης ή δικά σας, εφόσον αποδίδουν τα συναισθήματά της και τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια! Να βιντεοσκοπήσετε την προσπάθειά σας.

9. Να επαναλάβετε τα παραπάνω χωρίς προσωπείο. Να βιντεοσκοπήσετε την προσπάθειά σας.
10. Να συγκρίνετε τα τρία διαφορετικά βίντεο που προέκυψαν, να συζητήσετε και να δημιουργήσετε μια παρουσίαση σχετικά με την κίνηση της Ελένης και του Χορού στην Πάροδο με εικόνα, βίντεο και τα συμπεράσματα και τις παρατηρήσεις σας.
11. Να την παρουσιάσετε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης και να τη μοιραστείτε με τις υπόλοιπες ομάδες, ώστε να αξιοποιήσετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των υπολοίπων.

ΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΟΙ

1. Να συγκεντρώσετε εικόνες και βίντεο για την ένδυση και γενικά τη σκευή του Χορού και των ηθοποιών (υπόδηση, προσωπείο) σε αρχαία αγγεία και σε σημερινές παραστάσεις τραγωδιών. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από την αναζήτηση του [Περσέα](#), ακολουθώντας την πορεία *All search options- Art and archaeology search*, για αρχαία έργα τέχνης που σχετίζονται με το Χορό, με λέξη κλειδί- “chorus”, τους ηθοποιούς, με λέξη κλειδί- “actors”, και το προσωπείο, με λέξη-κλειδί “mask”. Μπείτε και στην εφαρμογή [«Όψεις του προσωπείου»](#). Όσον αφορά το υλικό για σύγχρονες παραστάσεις μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο μέσω του [Google Image Browser](#) ή/και [Σύνθετη Αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και στο [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#). Να κρατήσετε σημειώσεις για την ένδυση σε έγγραφο Word.
2. Να εστιάσετε σε [εικόνες](#) και [βίντεο](#) από παραστάσεις της «Ελένης» σε σχέση και πάλι με τη σκευή του Χορού και των ηθοποιών. Για να ξεκινήσετε μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και να κάνετε [Σύνθετη Αναζήτηση στο Αρχείο Παραστάσεων](#) αλλά και στο [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#). Να κρατήσετε σημειώσεις για την ένδυση στο παραπάνω έγγραφο Word.
3. Ποια συναισθήματα εκφράζονται στο κείμενο της Παρόδου από τον Χορό και ποια από την Ελένη; Να εντοπίσετε σχετικούς στίχους του κειμένου και να τους μεταφέρετε στο ίδιο έγγραφο Word.
4. Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου και [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα, οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#), [βίντεο](#), [ήχους](#)) για την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και οπτικοακουστικό υλικό ([εικόνες](#), [βίντεο](#), [ταινίες](#), [ήχους](#)) για την «Ηλέκτρα», που να σχετίζονται με τις παραπάνω τραγωδίες γενικά και με τις Παρόδους τους πιο ειδικά. Μπορείτε

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

να ερευνήσετε το [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#), το [Αρχείο Παραστάσεων](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος και να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο. Να συγκρίνετε τις τρεις Παρόδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία τίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται και να εστιάσετε στην ένδυση του Χορού και των ηθοποιών. Τι παρατηρείτε; Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας στο παραπάνω έγγραφο Word.

5. Να φανταστείτε ότι χάνετε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά έναν φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Να καταγράψετε τα συναισθήματά σας στο έγγραφο Word και να σκεφτείτε αν η ένδυση η δική σας ή των δικών σας ανθρώπων μπορεί να εκφράσει την ψυχολογική σας διάθεση.
6. Να σχεδιάσετε κοστούμια, αφού λάβετε υπόψη τα συναισθήματα που εκφράζονται στην Πάροδο από την Ελένη και τον Χορό, τα δικά σας συναισθήματα σε σχέση με την απώλεια, το οπτικοακουστικό υλικό που συγκεντρώσατε για την «Ελένη», την «Ιφιγένεια εν Ταύροις» και την «Ηλέκτρα» του Ευριπίδη, αλλά και πληροφορίες του κειμένου της «Ελένης» για τον τόπο και την καταγωγή των προσώπων. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το πρόγραμμα της Ζωγραφικής των Windows, το [Picasa](#) ή το [Gimp](#) για την επεξεργασία των εικόνων.
7. Να εντάξετε όλο το παραπάνω οπτικοακουστικό υλικό σε μια παρουσίαση (εικόνες από αγγεία, φωτογραφίες, βίντεο, προσπάθειες σχεδίασης κοστούμιών), να την παρουσιάσετε στον διαδραστικό πίνακα της τάξης και να συζητήσετε ποια εκδοχή θα ήταν η καταλληλότερη για την ένδυση της Ελένης και του Χορού. Να μοιραστείτε την παρουσίαση με τις υπόλοιπες ομάδες, ώστε να αξιοποιήσετε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις των υπολοίπων.
8. Να επιχειρήσετε με απλά υλικά να δημιουργήσετε κοστούμια για το Χορό και την Ελένη με βάση τα σχέδιά σας.

ΟΙ ΣΕΝΑΡΙΟΓΡΑΦΟΙ

1. Να διαβάσετε πολύ προσεκτικά την Πάροδο και να καταγράψετε στοιχεία που εντείνουν, κατά τη γνώμη σας, την τραγικότητα της Ελένης (συναίσθημα, ένταση στον λόγο, αιτίες της απελπισίας της, μεταπτώσεις). Να τα σημειώσετε σε ένα έγγραφο Word.
2. Να εντοπίσετε τις Παρόδους στις τραγωδίες του Ευριπίδη [«Ιφιγένεια εν Ταύροις»](#) σε μετάφραση Θρασύβουλου Σταύρου και [«Ηλέκτρα»](#) σε μετάφραση Άγγελου Τανάγρα. Να συγκρίνετε τις τρεις Παρόδους σε σχέση με τα θέματα τα οποία θίγονται και τα συναισθήματα που εκφράζονται από το Χορό και τις ηρωίδες. Τι παρατηρείτε; Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας σε ένα έγγραφο Word.
3. Να καταγράψετε τα στοιχεία του κειμένου που κατά τη γνώμη σας αποδίδουν τον πραγματικό ρόλο του Χορού στην Πάροδο (τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τις απόψεις του, τις προτάσεις του) σε σχέση με τη δράση και την Ελένη. Να τα προσθέσετε στο παραπάνω έγγραφο Word.
4. Να φανταστείτε ότι χάνετε εσείς έναν πολύ δικό σας άνθρωπο ή κάτι εξαιρετικά πολύτιμο για σας ή ότι προσπαθείτε να ενισχύσετε ψυχολογικά έναν φίλο σας ή ένα μέλος της οικογένειάς σας που βιώνει μια αντίστοιχη κατάσταση. Να καταγράψετε τα συναισθήματά σας στο έγγραφο Word, αλλά και συγκεκριμένες φράσεις που θα χρησιμοποιούσατε ή ενέργειες που θα κάνατε εσείς σε μια τέτοια περίπτωση.
5. Να προσπαθήσετε να αξιοποιήσετε όλα τα παραπάνω, ώστε να δημιουργήσετε ένα δικό σας σενάριο στο παραπάνω έγγραφο Word για τη σκηνική αναπαράσταση της Παρόδου. Μπορείτε να αναδείξετε τα στοιχεία που επιθυμείτε εσείς. Για να βοηθηθείτε, μπορείτε να δείτε κάποια θεατρικά έργα [εδώ](#) και στα [Κείμενα της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης](#) του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Παρατηρείτε διαφορές σε σχέση με το κείμενο του Ευριπίδη; Μπορείτε να τις εξηγήσετε με βάση αυτά που έχετε διδαχθεί στην εισαγωγή;

6. Να μοιραστείτε το σενάριό σας μέσω GoogleDocs με τις υπόλοιπες ομάδες επιτρέποντας την επεξεργασία. Να αξιοποιήσετε τα σχόλια (θα σας βοηθήσει το εργαλείο *Revision History* και το *Insert Comment*), ώστε να προσαρμόσετε αναλόγως το σενάριό σας.

Β' Φάση

Αναδιάταξη ομάδων- 2 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο υπολογιστών:

Οι ομάδες γίνονται τετραμελείς και διαφορετικές από τις προηγούμενες: κάθε ομάδα διαθέτει ιδανικά ένα Μουσικό, έναν Κινησιολόγο, έναν Ενδυματολόγο, έναν Σεναριογράφο. Στη συγκεκριμένη εφαρμογή οι ομάδες ήταν δύο, ενώ δύο μαθητές ήταν εκτός ομάδων ως συντονιστές.

Κοινή δραστηριότητα σύνθεσης

- Να συνεργαστείτε στο πλαίσιο της ομάδας, προκειμένου να αναπαραστήσετε «θεατρικά» την Πάροδο με βάση το σενάριο που έχουν δημιουργήσει οι Σεναριογράφοι, τις παρατηρήσεις των Κινησιολόγων, την εργασία των Ενδυματολόγων και τις μουσικές προτάσεις των Μουσικών. Να βιντεοσκοπήσετε την προσπάθειά σας και να την αναρτήσετε στο σχολικό ιστοχώρο.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Ιδανικός θα ήταν ο συνδυασμός με ημιτυπικές μορφές γραμματισμού - ρωγμές στο παραδοσιακό εκπαιδευτικό μοντέλο, όπως είναι για παράδειγμα ένα Πολιτιστικό Πρόγραμμα ως ευρύτερο Project με διάρκεια όλο το σχολικό έτος: οι μαθητές μπορούν να διδαχθούν ψηφιακά όλη την «Ελένη» και κυρίως τα λυρικά μέρη με βάση τη λογική που προτείνει το σενάριο και παράλληλα να προετοιμάζονται για σκηνική αναπαράσταση του έργου στο τέλος του σχολικού έτους. Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει δυνατότητα για διάθεση περισσότερου εξωσχολικού χρόνου. Φέτος στο Γυμνάσιο Πέπλου με αφορμή τις προσπάθειες σκηνικής αναπαράστασης επί της Παρόδου βρίσκεται σε διαδικασία υλοποίησης Πολιτιστικό Πρόγραμμα με θέμα τη σκηνική αποτύπωση αρχαίων κειμένων.

Το σενάριο μπορεί με τις κατάλληλες προσαρμογές να διδαχθεί και στη Β' Λυκείου («Αντιγόνη» του Σοφοκλή), εφόσον ο στόχος είναι η ουσιαστική μύηση των μαθητών στο λυρικό στοιχείο μέσω αξιοποίησης του συναισθήματος.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο βασίστηκε στη δημιουργικότητα των μαθητών. Παρά τον περιορισμένο χρόνο που διατέθηκε, λόγω δυσκολιών που σχετίζονται με το σχολικό πρόγραμμα, οι μαθητές αντεπεξήλθαν σε συγκινητικό βαθμό. Ιδιαίτερες δυσκολίες δεν εντοπίστηκαν παρά μόνο στο χειρισμό βιντεοκάμερας. Έτσι, προτιμήθηκε τελικά το βίντεο της ψηφιακής φωτογραφικής μηχανής, καθώς θεωρήθηκε από τους μαθητές ότι θα οδηγούσε σε πιο «σταθερό» αποτέλεσμα. Αποδείχθηκε ότι οι μαθητές είχαν δίκιο σε αυτή τους την εκτίμηση. Θεωρώ ότι τέτοιες προσπάθειες πρέπει να γίνονται στα σχολεία μας, καθώς δίνουν πολύ μεγάλη ευκαιρία έκφρασης στους μαθητές, ειδικά σε ακριτικές περιοχές, στις οποίες εκ των πραγμάτων οι μαθητές δε διαθέτουν ποικιλία ερεθισμάτων από το εξωτερικό περιβάλλον. Οφείλει λοιπόν το σχολείο να αποτελέσει τον παράγοντα εκείνο που θα δώσει στους μαθητές «κίνητρα πολιτισμού».

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bernstein, B. 1996. *Pedagogy, symbolic control and identity. Theory, research, critique*. London: Taylor and Francis.

Cope, B. & M. Kalantzis (eds). (2000). *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Joyce, B., Weil, M. & E. Calhoun. 2009. *Διδακτική μεθοδολογία. Διδακτικά μοντέλα*. Μτφρ. Ν. Κουβαράκου. Αθήνα: Εκδ. Έλλην.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ, 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. Λονδίνο: Arnold.

Lesky, A. 1989. *Η τραγική ποίηση των Αρχαίων Ελλήνων*. Μτφρ. Ν. Χ. Χουρμουζιάδης. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

Romilly de, J. 2003. *Ηρωες τραγικοί- Ηρωες λυρικοί*. Μτφρ. Μ. Αθανασίου, Κ. Μηλιαρέση. Αθήνα: Το Άστυ.

Tarlin, O. 1988. *Η αρχαία ελληνική τραγωδία σε σκηνική παρουσίαση*. Μτφρ. Β. Δ. Ασημομύτης. Αθήνα: Παπαδήμας.

West, M. L. 1999. *Αρχαία Ελληνική μουσική*. Μτφρ. Στάθης Κομνηνός. Αθήνα: Παπαδήμας.

Χουρμουζιάδης, Ν. Χ. 1998. *Περί Χορού - Ο ρόλος του ομαδικού στοιχείου στο αρχαίο δράμα*. Αθήνα: Καστανιώτης.